

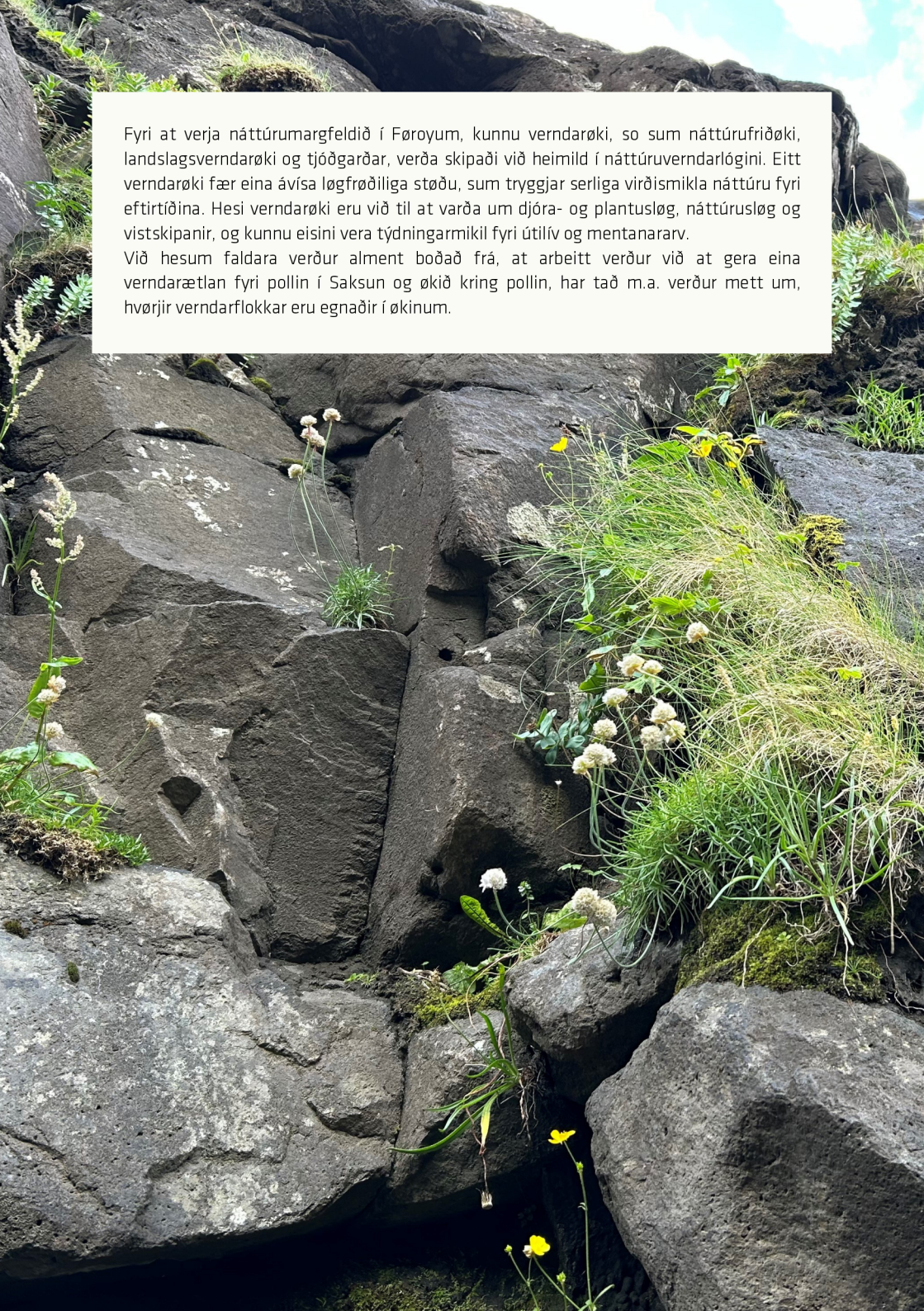

umhvörvisstovan

Pollurin

Byrjan av verndarmáli

Fyri at verja náttúrumargfeldið í Føroyum, kunnu verndarøki, so sum náttúrufriðøki, landslagsverndarøki og tjóðgarðar, verða skipaði við heimild í náttúruverndarlógini. Eitt verndarøki fær eina ávísa lögfrøðiliga støðu, sum tryggjar serliga virðismikla náttúru fyri eftirtíðina. Hesi verndarøki eru við til at varða um djóra- og plantusløg, náttúrusløg og vistskipanir, og kunnu eisini vera týðningarmikil fyri útlív og mentanararv.

Við hesum faldara verður alment boðað frá, at arbeitt verður við at gera eina verndarætlan fyri pollin í Saksun og økið kring pollin, har tað m.a. verður mettt um, hvørjir verndarflokkar eru egnaðir í økinum.

SIG OKKUM TÍNA HUGSAN

Pollurin er sjáldsamt strandarøki kringsett við fjöllum. Pollurin og økið við pollin hava stórt náttúruvirði, og verða nógv brúkt til frítíðar- og útvirksemi. Kort av økinum sæst aftast í faldaranum.

Fleiri viðurskifti eru, sum eiga at verða gjølliga lýst, áðrenn ein møgulig vernd av økinum verður sett í gildi. Tí ynskja vit at lýsa økið so væl sum gjørligt í mun til verndarvirðir, virksemi í økinum og annað.

Vit vilja hava tína hugsan, og fara t.d. at spyrja um:

- Kennir tú serlig náttúru-, landslags- ella mentanarvirði, sum vit eiga at vera varug við?
- Brúkar tú økið á nakran serstakan hátt, sum eigur at verða tikin við í viðgerðina?
- Hvat heldur tú um portur, gøtur ella líknandi, ætlað ymsum brúkarum av økinum?
- Hvat skal gerast, so at tú skal vera væl nøgd/ur við bæði økið og umsitingina av økinum?
- eru viðurskifti uttan fyri økið, sum kunnu verða ávirkað av eini møguligari vernd innanfyri?
- Hevur tú hugsanir um slag av vernd og markaseting?

Um tú ikki nýtir hetta høvið at geva títt ikast til tilgongdina, verður aftur møguleiki at gera vart við tína hugsan, tá ein itøkilig verndarætlan fer í hoyring

Tú kanst senda tínar viðmerkingar í brævi ella telduposti til:

Umhvørvisstovan
Postboks 2048
FO-165 Argir

Teldupostur: us@us.fo

Freist: týsdagin 17. desember 2024

GRUNDARLAG

Sjálðsami pollurin í Saksun er eitt vælumtókt ferðamál, og í 2024 heittu íbúgvar og jarðareigarar í Saksun á Umhvørvisstovuna um at taka stig til at verja økið við pollin sambært náttúruverndarlógini.

Í juli 2024 varð týðiligt slit á sandheggjunum Melini staðfest. Kunngerð um bráðfeingisvernd av Melini og heggjunum oman fyri Lónna í Saksun kom í gildi, og uppperking varð gjørd fyri at beina ferðslu uttan um sandheggjarnar. Talan er um eina fyribils vernd, sum er galdandi í fyra ár, ella til ein varandi vernd kemur ístaðin.

Varða um lívmargfeldið

Føroyar tóku í 1993 undir við altjóða lívmargfeldissáttmálanum, sum hevur til endamál at verja lívmargfeldið. Útgávan av bókini "Føroya Náttúru – lívfrøðiligt margfeldi" í 2006 var fyrsta átakið at seta sáttmálan í verk í Føroyum.

Enn eru fá náttúruøki í Føroyum vard, men í ár kom nýggj náttúruverndarlóg í gildi í Føroyum. Náttúruverndarlógin er eitt týðandi amboð at rækka málunum í lívmargfeldissáttmálanum, og gevur m.a. heimild til at seta tiltøk í verk til tess at verja sløg, áseta reglur fyri innflutning av lívverum og skipa verndarøkir.

Endamálið við lógini er at rækja margfeldið og tær vistfrøðiligu tilgongdirnar í náttúruni, bæði fyri náttúruna sjálva og fyri náttúruna sum grundarlag undir burðardyggum virksemi, tilfeingi, mentan, heilsu og trívnaði hjá Føroya fólki nú og í framtíðini

Í løgtingslóg nr. 70 frá 22. mai 2023 um náttúruvernd (náttúruverndarlógini) stendur um økisverndarmið:

§ 18 Verndarøkir á landi, í áum, vøtnum, ósum og løkum og í sjónum eftir hesum kapitlinum skulu gera sítt til at verja:

1. fjølbroytnið av náttúrusløgum og landsløgum,
2. sløg og ílegumargfeldi,
3. hótta náttúru og vistfrøðiliga nyttuøkir hjá vardum sløgum,
4. stórar heilar vistskipanir, eisini so at tær kunnu vera atkomandi til einfalt útlív,
5. økir við serstøkum náttúrusøguligum virðum,
6. náttúru, sum er merkt av brúki gjøgnum tíðirnar, ella sum eisini hevur mentanarsøgulig virði, og at skipa brúk, sum ger sítt til at rækja náttúruvirðini,
7. vistfrøðiligar samanhengir og landslagssamanhengir innanlands og altjóða ella
8. tilvísingarøkir til at fylgja gongdini í náttúruni.

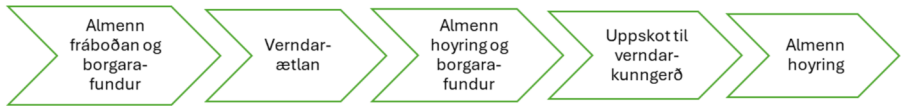
TILGONGDIN

Tá verndarkunngerð verður gjörd, er umráðandi at lýsa týðningarmestu avleiðingarnar, sum økisverndin kann væntast at fáa. Tí hevur tað stóran týðning, at fólk, sum búgva í ella nærhendis økjum, sum ætlanin er at verja, eru partur av tilgongdini.

At lýsa økið og verndina er fyrsta stigið í tilgongdini at gera eina verndarkunngerð. Sum liður í hesum, verða fundir við viðkomandi partar, eitt nú kommunu, jarðareigarar, brúkarar av økinum, felagsskapir og myndugleikar.

Síðani verður ein verndarætlan gjörd, har ymsir verndarflokkar verða lýstir og avleiðingar av verndini viðgjørðar. Verndarætlanin verður almannakunngjörd, og tá verður hoyring og aftur móguleiki at senda inn viðmerkingar.

Uppskot til verndarkunngerð, saman við móguligari røktar- og umsitingarætlan, verður síðani orðað og send í almenna hoyring. Samandráttur av tilgongdini sæst niðanfryi.

VERNDARFLOKKAR

Verndarøki eru við til at varðveita margfeldið og vistfrøðiligu tilgongdirnar í náttúruni, og kunnu ikki hava verið fyri stórum náttúruinnavrum, ella rúma serliga dálkandi virksemi.

Ymisku verndarflokkarnir eru tjóðgarður, landslagsverndarøki, náttúrufríðøki, lívøkisvernd og sjóverndarøki.

Tjóðgarður hevur m.a. sum endamál at verja náttúruøki ímóti størri náttúruinnavrum, og ein tjóðgarður kann heldur ikki innihalda stór innav. Útilív kann eisini vera eitt týðandi endamál við vernd í tjóðgarði.

Náttúrufríðøki er tann strangasti verndarflokkurin eftir náttúruverndarlógini. Hetta eru økir, sum hava hótta, sjáldsama ella viðkvæma náttúru, umboða eitt ávíst náttúruslag, hava serstakan týðning fyri lívmargfeldi, hava serlig jarðfrøðilig fyrirbrigdi ella serligt náttúruvísindaligt virði.

Landslagsverndarøki kann vera náttúru- ella mentanarlandslag við vistfrøðiligum, mentanarligum ella upplivingarligum virði, ella sum er samleikaskapandi.

Sjóverndarøkir eru økir á sjónum.

Lívøkisvernd kann verða brúkt til økir sum hava ella kunnu fáa serligan týðning sum vistfrøðilig nyttuøkir.

Umsitingar- og røktarætlan

Náttúruymyndugleikin skal gera eina ætlan fyri røkt av verndarøki, har ið røkt ella brúk krevt til at varða um verndarvirðini.

Tá tað er viðkomandi at gera eina røktarætlan, skal uppskot leggjast fram samstundis við verndarkunngerðina, um hetta ber til.

Afturat tí skulu meiri víðfendrar umsitingarætlanir gerast fyri stór verndarøkir, har ið tað eru fleiri brúkarahugamál, eitt nú tjóðgarðar og landslagsverndarøkir. Røktarætlanin kann eisini vera partur av eini umsitingarætlan.

Nýtsla og burðardygd

Sum heild skal verndin ikki vera til hindurs fyri, at burðardyggt brúk, sum stýðjar upp undir verndarendamálið í einum øki, kann halda fram. Tí kann siðbundin nýtsla av økjum uttargarðs ofta halda fram, eisini eftir at økið er vart. Hetta er t.d. tåka av berum og soppum, fisking, seyðabit, vanlig ferðsla til gongu, baðing og annað útilív.

Ein verndarlýsing er vanlig ikki til hindurs fyri viðlíkahald av verandi bygningum, og øðrum útbúnaði og almennum undirstøðukervi, sum longu er í økinum. Nýbygging, vegagerð, uppseting av ymsum útbúnaði og innav í lendið eru ikki loyvd í verndarøki, uttan so at byggingin ikki hevur ávirkan á náttúruvirðini í økinum, ella um onnur týðandi samfelagsahugamál gera tað neyðugt. Verndin kann avmarka ræðisrættin til lendið, t.d. til avveiting og taðing. Røkt av lendinum kann tó í ávísam førum vera ynskilig og í tráð við verndarendamálið og røktarætlanina.

LÝSING AV ØKINUM

Pollurin og sandurin eru náttúruslög, sum eru sjáldsom í Føroyum, og eru eisini lívøki hjá t.d. fuglum.

Sjálvur pollurin er 0,2 km², og økið kring pollin við strond, sandheggjum og sandjörð er eisini uml. 0,2 km. Hagin er ognarhagi.

11 fólk hava bústað í Saksun, men nógv ferðafólk vitja bygdina og pollin, og Saksun er eitt av mest vitjaðu ferðamállum í Føroyum.

Í viðgerðini av verndini fer at verða mettt um ymisk mørk og sløg av vernd, har hugt verður eftir endamáli, náttúruinntívum og møgulegum verndartiltøkum. Sandheggjarnir eru viðbreknir, og tørvur er á at endurskapa gróðurin, sum heldur sandinum saman. Hetta merkir, at ávirkanin frá seyðabiti og ferðslu møguliga skal avmarkast.

Myndir: Umhvørvisstovan og Marita Gulkelett

umhvørvisstovan

Tráðagøta 38 · Postboks 2048 · FO-165 Argir · Tlf: +298 34 24 00 · us@us.fo · www.us.fo